

Ricard Salvat, llums i ombres

EMILIO NARANJO / EFE

JOAQUIM ARMENGOL

Llegir els *Diaris* (1962-1968) de Ricard Salvat (Tortosa, 1934 - Barcelona, 2009) és fascinant, però cal llegir-los aten-

tament per no caure en la pura hagiografia. Quan examinem la figura humana de Salvat surten un munt de qüestions incòmodes. Algunes respostes, però, les podem intuir escrutant bé els *Diaris*.

Quiera i comera Salvat? Fou un escriptor, un intel·lectual, un teòric i teatrológ de primera? Un bon director i dramaturg? Si era així, per què no va assolir el prestigi i la consolidació que mereixia? Per què no esdevé, en el seu moment, una mena de Peter Brook català? El seu victimisme era justificat? Era digne d'un lloc a la universitat? El fet és que amics i detractors ho són sempre de manera radical. Tanmateix, si alguna cosa sorgeix en parlar de Salvat és la seva rellevància i l'ambigüitat del personatge mitològic.

El primer que evidencia la lectura és un colossal individualisme, també

una inesgotable passió que el va portar a voltar per Europa i Cuba. Les seves coneixences van ser de primer ordre: Ehrenburg, Akhmàtova, Sartre, Neruda, Lezama Lima, Russell, Goytisoló, Semprún, Pasolini, Brook... ¿Però eren realment amistats o meres coneixences? Caldria llegir la correspondència per esbrinar-ho. En tot cas, penso que tenia un do per relacionar-se amb figures polítiques i del món de la cultura fora del país, i que funcionava una mica com un xuclador intel·lectual que s'interessava per tot. Però a Catalunya això no és així. Aquesta és una de les estranyes contradiccions. La seva relació amb la gent sembla més tibada i no pas d'igual a igual, exceptuant l'Espriu, un cas a banda. Amb Espriu hi ha una relació propera, respectuosa i d'admiració mútua, tot i que en un moment donat confessa que no li agrada. És molt interessant seguir aquesta relació, a través de les escenificacions teatrals i les cartes. Què va passar, però, amb M.A. Capmany? Van viure una relació de treball intensa i molt propera, crec que molts muntatges devien ser, en

gran mesura, responsabilitat d'ella; però resulta que de cop la Capmany desapareix dels *Diaris*, i Salvat ja no en parla més, just quan anuncia que es casa. Diria que el món de les relacions personals no era el seu fort; però els *Diaris* van molt més enllà, i en aquest sentit és d'un gran interès el Salvat crític: ho ressenya tot, pel·lícules, obres de teatre, notícies, llibres, i ho fa de manera breu, precisa, admirablement bé. En aquest aspecte tenim un recorregut cultural de primera que dona una idea de la vida artística, tan precària, en la Catalunya de la dècada dels 60.

Aire revitalitzador

Quin mèrit té Salvat? Com a director és indubtable que en té. Als anys 60 va portar d'Europa un aire revitalitzador que convenia moltíssim en aquella Catalunya franquista. Però també és un mèrit relatiu, si pensem que no hi havia ningú més i, per tant, ningú feia res semblant en teatre. Aviat es va quedar estancat en aquesta idea brechtiana del teatre èpic. Com a teòric era un gran compilador d'informació, però no em sembla un home d'idees, segons es dedueix dels textos teòrics.

A nivell polític podríem preguntar-nos si va treballar en connivència amb el franquisme. Un home d'esquerres com ell (PSUC?) seria nomenat director del Teatro Nacional el 1970, i més tard dirigiria el Festival Internacional de Teatre de Sitges; però també va crear l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual i va dirigir l'Escola d'Estudis Artístics de l'Hospitalet de Llobregat.

Els *Diaris* són un document de primera magnitud i de gran valor per entendre la cultura, la societat i el teatre a Catalunya dels anys 60 en amunt, un monumental i fabulós testimoniatge que acabarà tenint, si la Universitat de Barcelona troba finançament, entre deu i dotze volums, uns papers que glosen tota l'activitat dietarista de Ricard Salvat, del 1962 al 2009, any de la seva mort. Salvat és un personatge incòmode i difícil d'esbossar, un home ple de llums i ombres, però també imprescindible i necessari de conèixer. ♦♦

L'ESCUMA DE LES LLETRES

LLUÍS A. BAULENAS

Trenta anys fent bromera

L'any passat, l'editorial La Campana va complir 30 anys. Ara li ha tocat a Bromera celebrar el mateix aniversari. La xifra atordeix una mica. Ens han passat volant. No he tingut el plaer de publicar amb La Campana. Sí que ho he fet, i més d'un cop, amb Bromera. Però el fons és el mateix: dos exemples d'èxit editorial seguint camins diferents. En el cas de Bromera, pel simple fet de vehicular la seva aposta al País Valencià, ja és digne d'esment (com tantes altres, des de la mare, 3i4, fins a les més recents, com Sembra Llibres). Quan va néixer Bromera, el seu fundador i editor, Josep Gregori, tenia 26 anys. Vol dir que l'editorial té més vida de la que tenia Gregori quan va iniciar l'aventura.

Llibres en valencià

Amb il·lusió i pragmatisme, estimant els llibres, han arribat fins aquí. Tant La Campana (amb els seus darrers i continuats èxits) com Bromera han de servir d'exemple a les noves editorials. És ben curiós el protagonisme públic que tenen les noves editorials. Així com les noves llibreries. Molt més que els mateixos autors (no em queixo, ja m'està bé). Aquestes noves editorials són fruit, la majoria, de projectes personals. I es desenvolupen i es presenten d'aquesta manera. No és el cas de La Campana (amb el tàndem Espinàs-Martí) ni de Bromera, amb tots els seus assessors (n'hi ha que encara continuen des del principi, com l'amic Josep Antoni Fluixà, que també tenia 26 anys ara fa trenta anys). Sobre la celebració de l'aniversari de l'editorial, va dir: "Volíem llibres en la nostra llengua i teníem la passió dels anys joves i l'amor per la literatura i la cultura. Ens faltava el futur i el futur ens ha sigut favorable". Quan diu futur es refereix a present. El futur de debò és el gran repte. Per a les editorials, per a les llibreries i per als autors, que fornim el material primer que fa possible l'existència de tota l'estructura. Són temps de grans canvis i la sensació és d'espera davant d'una gran batalla. Per la cultura, per la literatura, per la llengua... Mentrestant, amb casos com el de La Campana i Bromera, amb 30 anys de resistència a l'esquena, amb trenta anys convertint l'impossible en improbable i l'improbable en probable, possible i real, l'espera es fa menys neguitosa. ♦♦

L'APARADOR

ARA

FICCIO

'Versiones de nosotros'
LAURA BARNETT
Alianza

Laura Barnett ha fet fortuna al Regne Unit amb la seva primera novel·la. Arrenca a Cambridge l'any 1958 amb la trobada fortuïta de dos estudiants universitaris gràcies a un gos perdut al mig del carrer. A partir d'aquí l'autora imagina tres destins diferents per als personatges.

FICCIO

La plenitud de la...
MURIEL SPARK
LaBreu

La senyoreta Brodie és una mestra, carismàtica i peculiar, en una escola femenina de l'Edimburg dels anys trenta del segle XX. Tria un grupet selecte d'alumnes per dedicar-los els millors anys de la seva vida. *La plenitud de la senyoreta Brodie*, de Muriel Spark, va ser publicada en anglès el 1961.

FICCIO

La dama de la furgoneta
ALAN BENNETT
Empúries

Alan Bennett narra les aventures de l'extrafollària Miss Shepherd i l'amistat que els va unir durant més de quinze anys. La dona vivia en una furgoneta atrotinada aparcada al carrer fins que Bennett li va permetre que s'instal·lés temporalment al jardí de casa seva. La novel·la era inèdita fins ara en català.